

Posudek konzultanta
na rigorózní práci Mgr. Aleny Kristové
Právo na přiměřenou délku trestního řízení v českém právním řádu

I.

Téma rigorózní práce o rozsahu 119 stran textu je velmi aktuální. Požadavek rychlého projednání a rozhodnutí věci v trestním řízení, zjednodušeně řečeno zásada rychlosti trestního řízení, nabývá v poslední době na významu. Není sice spolehlivě a dostatečně doloženo, že trestní řízení trvají stále déle, nicméně obecně se soudí, že tomu tak je a hledají se cesty (právní úpravou, organizačními opatřeními, technickým vybavením orgánů činných v trestním řízení), jak trestní řízení urychlit. V legislativní praxi se uvedená tendence projevuje tím, že důvodová zpráva k téměř každé novele trestního řádu z poslední doby zdůrazňuje jako klad navrhované úpravy, že přispěje k urychlení trestního řízení, a skutečně některé přijaté legislativní změny nepochybně trestní řízení urychlily.

Rigorózní práce Mgr. Krstkové se nezabývá ovšem jen úzce zásadou rychlosti řízení, ale pojednává i o dalších obecnějších otázkách souvisících s rychlostí řízení – o odklonech, o zjednodušení určitých procedur v trestním řízení, o soukromé obžalobě, o tzv. subsidiární obžalobě, o reformě odvolacího řízení, se kterou spojuje autorka urychlení trestního řízení a o řadě dalších otázek.

Autorka zpracovala práci na podkladě nadstandardně vysokého počtu odborných literárních pramenů, včetně internetových zdrojů. Práci zhodnocuje, že rigorozantka používá hojně i cizojazyčnou literaturu. Samozřejmostí je i velmi dobrá práce s judikaturou. S použitou literaturou pracovala autorka kreativně.

Ocenit je třeba také pečlivou technickou redakci a právně kultivovaný jazyk.

Práce má logickou osnovu. Autorka si vytyčila tři hypotézy (1. průtahy v řízení jsou trvajícím problémem českého trestního procesu, 2. Praxe se snaží tento problém řešit, 3. Věcný záměr nového trestního řádu počítá se zlepšením), jejichž pravdivost se snaží dokázat v deseti kapitolách. Rigorozantka postupně pojednává o příčinách průtahů v trestním řízení, o evropských souvislostech rychlosti řízení, judikatuře českých i zahraničních soudů, o nástrojích a prostředcích, které mají průtahy v řízení omezit a o možnostech zkrácení trestního řízení v nové právní úpravě.

II.

Juristický rozbor jednotlivých otázek je podrobný, autorka se poctivě snaží dobrat příčin, které ovlivňují rychlost řízení a najít řešení pro český trestní proces. V této spojitosti se samozřejmě zabývá i instituty, které mají být zavedeny do českého trestního řízení.

Zvláště je třeba ocenit sumarizaci důvodů pro a proti zavedení institutu dohody o vině a trestu (str. 105 práce) nebo střízlivé hodnocení možností soukromé obžaloby a subsidiární obžaloby.

Podle mého názoru je ovšem třeba určité opatrnosti při prosazování rychlosti trestního řízení. Zásada rychlosti řízení zakládá významné pravidlo pro osoby zúčastněné na řízení, aby trestní věc byla projednána a rozhodnuta v přiměřené lhůtě bez průtahů. Nejde však o pravidlo absolutní povahy, které by mohlo převážít jiné požadavky na orgány činné v trestním řízení, například na jejich povinnost opřít svá rozhodnutí o nepochybně pravdivě zjištěný skutkový stav, na povinnost postupovat v souladu se zákonem, nezaujatě, nestranně, zjišťovat právně relevantní skutečnosti pokud možno z pramenů nejbližších dokazované skutečnosti, na jejich povinnost pečovat o obhajobu obviněného z úřední povinnosti etc.

Rigorozantka věří, že připravovaný nový trestní řád přinese zlepšení, pokud jde o rychlost řízení. Podle mého názoru trochu opomenula ovšem souvislost mezi hmotným právem a právem procesním. Bylo velkou chybou, že byla přijata koncepce poloviční rekodifikace trestního práva, tj. přijetí zcela nového trestního zákoníku, bez přijetí zcela nového trestního řádu. Určité možnosti urychlení trestního řízení přeci souvisí s úpravou hmotného práva.

Nikoliv všechny návrhy na urychlení trestního řízení, které autorka uvádí, lze akceptovat (například zavedení principu neúplné apelace). V tomto směru odkazuji na Jelínek, J.: Zásada rychlosti řízení a právní úprava odvolání, in Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám, ASPI, 2008). Nic to ovšem nemění na skutečnosti, že rigorózní práce Mgr. Aleny Krstkové je zpracována na vynikající odborné úrovni a je naprosto způsobilým podkladem pro ústní obhajobu.

Při ústní obhajobě doporučuji zabývat se otázkou: Jaké nové (nově navrhované) instituty mohou ovlivnit rychlost trestního řízení ?